

Fröding – och 90-talet – står högt i kurs

På försättsbladet till mitt exemplar av Frödings dikter kan man läsa, att boken tryckts 1957 och gått ut i sextiotretusen exemplar. Uppgiften säger något om jubilarens starka och bestående popularitet. Spridda i många upplagor måste hans dikter under årens lopp ha utgivits i hundratusentals exemplar. Inte ens under genombrottsåren hade Fröding att kämpa mot en förstockad publik. Hans popularitet var säkrad från början och har aldrig varit hotad i fortsättningen. Han skrev en gång ett par lustiga verser till sin försvunna popularitet men de var inte så allvarligt menade.

Det litterära nittioalets aktier står lågt på kritikerbörsen just under dessa år när nittioalets författarkoryféeer jubilerar. Det stod klart redan förra året då Heidenstams hundraårsdag begicks med sedvanliga solenniteter. Den unga dikten har länge sedan lämnat nittioalets lyriska ideal, litteraturkritiken omhuldar andra litterära traditioner, men den breda publiken dröjer i sin trohet mot nittioalets lyrik. Det senare kan lätt bevisas med upplagestatistik.

Nu har säkert Fröding stått sig bättre på alla fronter än t ex Heidenstam. Åtskilligt i hans i hans diktning är kanske redan litteraturhistoria snarare än levande lyrik. Som moralist är emellertid Fröding lika fängslande och gripande som någonsin. Hans krav på ärlighet och ödmjukhet har en giltighet som består. Graalsökaren har överlevat rimmaren och paschasberättaren.

Men det är säkert inte Graalsökaren som i första hand fånglar de sextiotusen läsare, vilka som jag köpt den bok jag just nu håller i handen. För dem är naturlyrikern och hembygdsromantikern, den vänlige skämtaren och värmlänningen Fröding lika levande som någonsin. De skrattar gott åt "Korporal Storm" och "Våran Prost", njuter av sommarsolen i "Vackert väder" och går på dans bort i vägen till gungande frödingska valsrytmer.

Det måste alltid föreligga en skillnad mellan litteraturkritikens och den läsande allmänhetens smak. Kritikerna måste utgöra en förtrupp som visar vägen för läsarna. Frågan är om inte avståndet mellan kritik och läsare i våra dagar har blivit i största laget. Läsarna har inte hunnit med i den litterära utvecklingen. Kritikernas inflytande över läsvanorna tycks ha avtagit. Stora konstnärliga segrar inom den moderna dikten, har inte på långt när fått sitt välförtjänta stöd av publiken. Förtruppen irrar vidare på egen hand medan läsarna tjurigt sitter kvar på övergivna rastplatser med Frödings dikter i matsäckskorgen.

Kritiken skall stöda den goda dikten men också vägleda den läsande allmänheten. Ingendera av dessa funktioner kan ostraffat försummas. Överdrivet fjäsk för publikens fördomar och konservativa smak utmärker kritiker av Fredrik Bööks typ, populära, omdömeslösa och snabbt vederlagda av utvecklingen. Men det intelligensaristokratiska föraktet för den breda publiken är lika olyckligt. Det leder lätt till koterianda, överdriven tolerans, krystad jargong och esteticism. Hur mycket av den breda publikens kallsinnighet mot den moderna dikten är egentligen resultat av kritikens försummelse? Har vi försummat det nyttiga och otacksamma lärarkallet för att i stället ensidigt odla lärd exeges eller briljanta parafrafer? Det är otäckt lätt att skriva lärt och pretentiöst svammel. Att skriva enkelt och klart är betydligt svårare. Har vi alltid ansträngt oss riktigt helhjärtat?

Det är sannerligen inte Frödings fel att situationen är sådan den är. Hans stora popularitet är bara ett symptom på en beklaglig försening av publiksmaken. Det är olyckligt om läsvanorna skall inriktas på det förflutna enbart. Det är olyckligt att den unga dikten skall undandras publikens stöd. Därför är det svårt för en kritiker att riktigt helhjärtat instämma i hurraropen på Frödings hundraårsdag. Till människomassorna runt diktarmonumentet skulle han vilja säga: Visst är han en stor diktare! Men om ni visste hur mycket stor dikt som blomstrar just nu och som ni inte har en aning om!

Arbetarbladet 3/8 1960